

Czy istniejący do dzisiaj w Letschin budynek gospody „Zum Alten Fritz” [w tłumaczeniu na polski „Pod Starą Frycem”, od określenia powszechnie używanego przez lud pruski w odniesieniu do króla Fryderyka Wielkiego – przyp. tłum.] to rzeczywiste lokal, który Fontane wykorzystał jako pierwowzór do swojej noweli kryminalnej „Pod gruszą”? Są dowody na to, że tak właśnie jest! Dobre 50 lat przed przybyciem pisarza do Letschin, w ogrodzie za budynkiem gospody znalaziono zwłoki mężczyzny. Po tym wydarzeniu po miasteczku rozszalała się fala plotek, a gospoda coraz bardziej świeciła pustkami! Po latach Fontane zainspirował się tymi wydarzeniami podczas opisywania sprawy kryminalnej we wsi o fikcyjnej, ale brzmiącej znajomo nazwie „Tschetschin”. Martwy zohierz pod gruszą służy w opowiadaniu do odwrócenia uwagi od rzeczywistego

Punkt 1: Gospoda „Zum alten Fritz” a sprawa gruszy

N52 38,571 E014 21,602

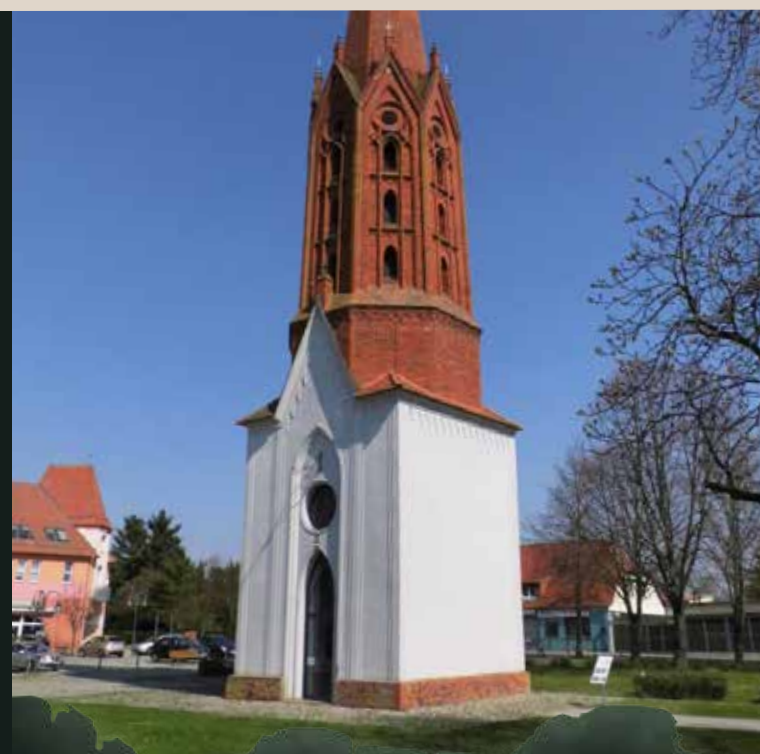
Trasa spaceru z GPS-em zaczyna się przy rondzie, na progu którego ustawiono głąz z nazwą miasteczka.

Punkt 0: Start koło głazu z nazwą Letschin

N52 38,544 E014 21,610

Projekt „Z parku do parku – z Theodorem Fontane w poszukiwaniu skarbow dziadziństwa przyrody i kultury” przedstawia niektóre, związane z osobą pisarza miejsca na terenie historycznej Marchii Brandenburskiej po obu stronach Odry. Za pomocą technologii GPS możesz poznać Letschin Theodora Fontane, jak również różnorodność gatunków i siedlisk przyrodniczych w miasteczku i jego okolicach.

WYCIECZKA Z GPS-EM ŚLADAMI TEODORA FONTANE LETSCHIN

- Trasa wycieczki ma jedynie 2 km długości.
- Na trasie znajduje się łącznie 9 punktów orientacyjnych, w których należy rozwiązać krótkie zadania lub odpowiedzieć na pytania.
- Zadanie związane z wycieczką polega na znalezieniu 9 liter, które ułożone w odpowiedniej kolejności utworzą rozwiązanie.
- Start i meta znajdują się na parkingu w centrum Letschin.

! Szczególna duża wysokość i otwarta przestrzeń wokół

umięszonych platformach lub kominach?

Zadanie: Dlaczego bociany budują swoje gniazda na wysoko

miejscu, upamiętniając słynnego rodaka.

przed przetopieniem. Od 1990 roku stoi on w obecnym

wczesniej posąg króla pruskiego, aby uchronić go

wojny mieszkający Letschin ukryli wspomniany

! został w dużej mierze zniszczony. Po zakończeniu

II wojny światowej Letschin znalazł się w strefie walk

trzy lub nawet cztery bocianie gniazda”. Pod koniec

„We wsi Letschin na każdym domu znajdowały się

w Letschin godną uwagi populację bocianów i napisał:

Letschin pochodzi z 1335 roku. Sam Fontane zauważył

niewielkiej, liczącej ponad 4500 mieszkańców gminie

Pierwsza zmiana w historycznych dokumentach o

Punkt 2: Izba Pamiętek Regionalnych Letschin

N52 38,639 E014 21,705

H: Napoleon Bonaparte (1769-1821)

Wielkim, 1712-1786)

U: Król Fryderyk II Pruski (zwany też Fryderykiem

E: Król Fryderyk I Pruski (1657-1713)

Odrzańskich?

Kto osuszył w XVIII wieku duże połacie łągów

Zadanie:

Odrzańskich.

za przeprowadzone z jego rozkazu osuszenie łągów

Wielkiego. Pomnik postawiono królowi w podzięce

wykonana z brązu statua króla pruskiego Fryderyka

dawnej gospody „Zum Alten Fritz” stoi duża,

karczmarza Hratscheka i jego żony... Dziś naprzeciwko

morderstwa. Historia nie kończy się jednak dobrze dla

temat klimatu.

parku tablica pogłębiona przedstawia szereg faktów na

litrów deszczu na metr kwadratowy. Ustawiona w

w Niemczech. Średnio rocznie spada tu mniej niż 500

tym problemem i należą do najsuszych regionów

potężne łągi Odrzańskie są szczególnie dotknięte

związkowych o największych opadach, to nisko

Brandenburgia jako całość zaliczany jest do krajów

klimatu kontynentalnego. Podczas gdy kraj związkowy

klimatu oceanicznego, jak i wschodnioeuropejskiego

pod wpływem zarówno zachodnioeuropejskiego

otaczające ją tereny. łągi Odrzańskie znajdują się

łodowca. Równina jest potężna znacznie niżej niż

na wiele kilometrów dolinę wzduń ówczesnego czoła

strumienie wód roztopowych wyrzeźbiły tę szeroką

bałtyckiego (zakonczono 11600 lat temu). Potężne

Tornisko-Eberswaldkiej podczas zlodowacenia

potężna równina, która powstała jako część Pradoliny

w środkowej części łągów Odrzańskich. Jest to nisko

miejsca, w którym się znajdujemy. Gmina Letschin leży

Najpierw jednak przyjrzyjmy się szczególnie cechom

punkcie naszej trasy dowiemy się czegoś o klimacie.

Wesliśmy teraz do Parku Theodora Fontane. W tym

Punkt 3: Park Fontane – klimat

N52 38,624 E014 21,898

ufatwiony start i lądowanie.

tereny łowieckie. Ponadto bociany mają dzięki temu

zapewnia dorosłym ptakom dobry widok na ich

zblizające się niebezpieczeństwo, a jednocześnie

przed drapieżnikami, pozwała na czas dostrzec

G: Takie umiejscowienie gniazda chroni jaja i pisklęta

chronić swoje gniazda przed zalaniem.

S: Bociany wybierają takie miejsca głównie po to, by

w kolejnych latach.

Poeta, pisarz, dziennikarz i aptekarz! Słowa te same

nie wystarczą do opisanie osoby obywatela świata

Theodora Fontane (ur. 1819 w Neuruppin, zm. 1889

w Berlinie). Jego słynne dzieła literackie „Effie Briest”

(1894/95) i „Wanderungen durch die Mark Brandenburg”

(1862-1889) znacznie wyprzedzały swoje czasy i w

analityczny i ostry sposób przedstawiały ówczesne

prusko-protestanckie społeczeństwo. Pisarz stworzył w

ten sposób obraz swoich czasów. Tytułowa bohaterka

Effie Briest jest symbolem emancypacyjnych dążeń w

patriarchalnym społeczeństwie, zaś „Wanderungen durch

die Mark Brandenburg” (tytuł polskiego, częściowego

przekładu „Wędrówki po Marchii Brandenburskiej”) są

przykładem nowoczesnego dziennikarstwa podróżniczego,

a jednocześnie wystawionym przez autora, swoistym

pomnikiem Marchii Brandenburskiej tamtych czasów.

Theodora Fontane łączy z gminą Letschin krótki, ale

pozostawiający po sobie wiele śladów epizod. W roku

1843 Fontane podążając w ślad za swoim ojcem trafił do

apteki w Letschin. Zamierzał tu zgromadzić praktyczne

doświadczenia, ale przede wszystkim ułożyć własne

plany na przyszłość. Na dłuższą metę nie widział siebie

w aptekarskim cechu, wolał nadrobić zaległą maturę

i studiować historię. Jego ojciec odnotował później

w świadectwie syna: „mój najstarszy syn, Theodor

Fontane, [...] od 1-szego kwietnia 1843 roku aż dotąd

w roku 1844 prowadził defekturę [dawne słowo

oznaczające utrzymywanie odpowiedniego zapasu

leków produkowanych w aptece – przyp. autora] w

mojej tutejszej aptece z godną pochwałą gorliwości i ku

mojemu pełnemu zadowoleniu”.

W tym samym czasie Theodor zbierał też zasłyszane

historie, takie jak np. ta o znalezionym w miasteczku

szkielecie, która pobudziła jego wyobraźnię na tyle, że

zaadaptował ją w swojej noweli „Unterm Birnbaum” z

1885 roku (tyt. polskiego przekładu „Pod gruszą”).

Wszystkie cytaty z: Theodor Fontane: „Wanderungen

durch die Mark Brandenburg”, tom „Oderland”, 1863 r.

Co jest potrzebne do odbycia wycieczki z GPS-em?

Do odbycia wycieczki z GPS-em potrzebny jest smartfon, tablet albo urządzenie GPS.

Jak pokonać trasę wycieczki używając tych urządzeń?

Dla każdego punktu przystankowego trasy podano kod QR. Gdy się go zeskanuje, otworzy się link do Google Maps i można nawigować od punktu do punktu.

Poza tym dla każdego punktu trasy podane są współrzędne w formacie h ddd mm.mmm (stopnie i minuty z trzema miejscami po przecinku). Można je wprowadzić do urządzenia GPS.

Alternatywnie można pobrać na smartfona aplikację OsmAnd. Do tej aplikacji lub do urządzenia GPS można zaimportować plik GPX ze wszystkimi punktami orientacyjnymi trasy [ang. waypoint], a następnie nawigować od punktu do punktu.

Skąd pobrać plik GPX?

Plik ten można pobrać pod następującym adresem: www.von-park-zu-park.eu/gps-toure

Tam znajdziesz również dodatkowe informacje o projekcie, wycieczkach z GPS-em i geocachingu.

Verein Naturschutzpark Märkische Schweiz e.V.
Königstr. 62, 15377 Buckow, www.dreichen.de

we współpracy z:

Naturkosmos e.V.
Buckower Str. 12, 15374 Müncheberg,
www.naturkosmos.org

Tekst: Patrick Steuck
Tłumaczenie: Przemysław Szymoński

Stand: 10/2022

„Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen” / „Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony”

Zadanie:

Skutki zmian klimatycznych dotkną również region Łęgów Odrzańskich. Jakich zmian należy m.in. oczekiwać dla Letschin i okolic?

N: Latem pogoda będzie coraz łagodniejsza.

D: Coraz częściej będą występowały ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak silne opady i okresy suszy.

C: Średnie temperatury będą spadać.

Punkt 4: Park Fontane – historia

N52 38.624 E014 21.920

Teren dzisiejszego parku był w latach 1797-1923 wykorzystywany jako cmentarz. Później systematycznie i wspólnymi siłami przekształcano go w publiczną przestrzeń zieloną. W ten sposób miała powstać zbliżona w swoim charakterze do naturalnej przestrzeń służąca do przedstawienia różnorodności świata roślin, sztuki i kultury. Do roku 1991 patronat nad pomyślną realizacją kształtowania parku sprawowały różne grupy inicjatywne i instytucje miasta Letschin. Posadzono przy tym również wiele gatunków roślin egzotycznych i zasiano liczne byliny. W roku 2008 park miał jednak nadal zdziżyć charakter i jego teren został poddany całkowitej rewitalizacji. Teraz skupiono się na nasadzeniach przyjaznych pszczołom, zorientowanych na uwarunkowania historyczne, jak również uwzględniających innowacje i pożądane zmiany w charakterze założenia parkowego. Szczegółów i ciekawostek na temat historii parku dostarcza ustawiona tu tablica poglądowa.

Zadanie:

Jakie znaczenie mają dla pszczół przeprowadzone w 2008 roku jako tzw. „pszczele pastwiska” nasadzenia krzewów i drzew?

S: Te drzewa i krzewy wytwarzają szczególnie dużo nektaru i pyłku kwiatowego, dlatego są chętnie odwiedzane przez pszczoły miodne.

A: Gatunki te zapewniają pszczołom szczególnie dobrą ochronę przed złą pogodą i są często wykorzystywane jako kryjówki.

D: Tylko te szczególne drzewa i krzewy służą jako źródło mleczka pszczelego – wydzieliny gruczołów ślinowych młodych pszczół robotnic, która stanowi jedyne pożywienie królowej.

Punkt 5: Drzewa w Parku Fontane

N52 38.681 E014 21.962

Drzewa mają pod wieloma względami ogromne znaczenie. Inspirują ludzi do tworzenia sztuki i poezji. Są drzewa pokoju i drzewa pamięci oraz takie, które jako pomniki przyrody zwracają uwagę na ekologiczne znaczenie drzew. W tym punkcie naszej trasy w szczególny sposób zwraca się uwagę na olbrzymi wpływ drzew na przyrodę i klimat. Niektóre nowe nasadzenia przypominają też o tzw. wielkiej zarazie wiązów. W parku pojawiła się nowa, odporna na grzyba odpowiedzialnego za masowe obumieranie wiązów szypułkowych, odmiana tego drzewa. Tablica poglądowa zawiera dużo więcej ciekawych informacji na temat drzew.

Zadanie: Jakie szczególne znaczenie mają drzewa dla życia na Ziemi?

E: Drzewa służą jako źródło opału.

W: Drzewa mogą dożywać bardzo sędziwego wieku. Na podstawie ich pierścieni przyrostu rocznego można dowiedzieć się o wydarzeniach sprzed bardzo wielu lat.

O: Drzewa pobierają z powietrza CO₂ i wydzielają jednocześnie niezbędny do oddychania tlen.

Punkt 6: Bogactwo gatunków w Parku Th. Fontane

N52 38.688 E014 21.906

Teren parku został obsadzony licznymi drzewami i krzewami, które z kolei przywabiają wiele gatunków zwierząt. Znajdziemy tu na przykład dereń jadalny, oczar wirginijski i hortensję ogrodową, które przyciągają również rzadkiego i chronionego w Niemczech chrząszcza – kruszczycę. Rodzima kruszyna pospolita oferuje pszczołom szczególnie wiele nektaru. Jest też atrakcyjna dla wielu innych zwierząt, np. dla gąsienic motyla latolistka cytrynka. Niezależnie od tego, czy dane siedlisko jest zróżnicowane, czy raczej monotonne, a nawet jeśli oferuje ekstremalne warunki życia, zawsze będzie ono przyciągać najróżnorodniejsze, typowe dla danego typu siedliska gatunki. Dopiero gdy takie naturalne siedlisko zostanie zniekształcone lub wręcz zniszczone przez człowieka, np. gdy gleba na dużym obszarze zostanie przykryta jakąś sztuczną nawierzchnią lub gdy usunie się lub zatruje całą roślinność, bioróżnorodność zmniejsza się w nienaturalny sposób. W efekcie końcowym zawsze odbywa się to ze szkodą dla wszystkich, zwłaszcza kosztem przyszłych ludzkich pokoleń. Zatrądzmy się wspólnie o to, aby różnorodność biologiczna została zachowana!

Zadanie: Którego z wymienionych węży możesz spotkać na terenie tego parku?

K: Gniewosza płamistego

L: Żmiję zygzakowatą

A: Zaskrońca zwyczajnego

Punkt 7: Łąka koło Parku Fontane

N52 38.784 E014 21.851

czasach co Fontane i podobnie jak on urodził się w Neuruppin. Do dziś w na terenie Brandenburgii i Łęgów Odrzańskich można podziwiać wiele budynków i obiektów zbudowanych bądź zaprojektowanych przez Schinkla. Również w Letschin przez dziesiątki lat stał zaprojektowany przez Schinkla kościół (zbudowany w latach 1818/19). Kościół ten został w znacznym stopniu zniszczony w czasie II wojny światowej, a do dziś zachowała się jedynie dawna wieża kościelna, zwana obecnie Wieżą Schinkla. Fontane i Schinkel nigdy nie spotkali się osobiście. Jednak wiele opisów ogrodów czy parków w opowiadaniach Theodora Fontane mogłoby pochodzić wprost z obiektów zaprojektowanych przez wielkiego architekta.

Zadanie:

Z jakich materiałów została w głównej mierze zbudowana Wieża Schinkla?

H: z drewna

P: z czerwonej cegły

T: z kamienia polnego

Na zakończenie:

Dotarliśmy do końca wycieczki z GPS-em po Letschin. W zasięgu wzroku, na wprost znajduje się rondo, przy którym zaczęliśmy naszą wycieczkę. Letschin zaprasza teraz na krótką przerwę, podczas której można będzie w spokoju posortować odgadnięte litery hasła.

Znajdź rozwiązanie!

Wskazówka:

Aby dojść do parkingu, idź dalej prosto.

Letschin leży w centrum Łęgów Odrzańskich – płaskiej i bogatej w wodę historycznej krainy, rozciągającej się po stronie niemieckiej na obszarze dzisiejszego powiatu Märkisch-Oderland, a po stronie polskiej w nadodrzańskiej części pogranicza województw lubuskiego i zachodniopomorskiego. Przez wieki Letschin był narażony na regularne wylewy Odry. Jednocześnie, dzięki szczególnym warunkom życia i obecności pozornie nieskończonych ilości wody, rozwijał się tu niezwykle zróżnicowany i bogaty świat zwierząt i roślin. Fontane pisał o tym: „*Wody i bagna w tych okolicach Łęgów w naturalny sposób były siedliskiem specyficznej fauny, której bogactwo, o którym mowa w tradycyjnych podaniach, byłoby ponad wszelką wiarę, gdyby na poparcie tych podań nie istniały pisemne dowody.*” Podjęte w połowie XVIII wieku decyzje polityczne miały jednak trwale zmienić Łęgi Odrzańskie. Król pruski Fryderyk II swoim rozkazem wyprostowania koryta Odry, jak również wynikającym z tego osuszeniem Łęgów Odrzańskich zmienił tutejszy krajobraz. W okolicach Letschin dawny krajobraz rozległych bagien i wód stopniowo przekształcał się w tereny wiejskie o rolniczym charakterze.

Na łące tej posadzono też trochę drzew owocowych. Nie dziwi więc fakt, że jest tu również grusza. Odegrała ona nie tylko ważną rolę w noweli Th. Fontane „*Pod gruszą*”, ale także w jego słynnej „*balladzie o gruszy*” pt. „*Herr von Ribbeck auf Ribbeck im Havelland*” (1889, brak przekładu polskiego).

Zadanie:

Grusza odgrywa we wspomnianej powyżej balladzie, ale także w innych utworach Th. Fontane, ważną rolę. Do jakiego typu owoców zalicza się gruszki?

T: Owoce cytrusowe

R: Owoce ziarnkowe

Y: Owoce pestkowe

Punkt 8: Stara apteka i popiersie Th. Fontane

N52 38.784 E014 21.607

Popiersie Theodora Fontane upamiętnia słynnego poetę i świadczy o wpływie, jaki jego osoba do dziś wywiera na miasto i region. Apteka Fontane stoi dziś mniej więcej w tym samym miejscu, w którym stał pierwotny budynek apteki, który spłonął około 1866 roku i został odbudowany wkrótce później. Tę pierwszą aptekę zbudował w Letschin ojciec pisarza, Louis Henri Fontane. Jego syn Theodor również uczył się tego zawodu, ale wykonywał go tylko przez krótki czas, zanim w coraz większym stopniu poświęcił się dziennikarstwu i pisarstwu. W latach 1843-1845 Fontane pracował z ojcem w Letschin po kilka miesięcy w roku. Realizował recepty i przygotowywał leki.

Zadanie:

Z którymi dwoma miejscowościami na Łęgach Odrzańskich łączy Theodora Fontane szczególna więź (1: siedziba rodzinnej firmy jego rodziców; 2: miejsce zamieszkania ojca u schyłku życia)?

Z: Letschin i Schiffmühle

P: Wriezen i Letschin

O: Bad Freienwalde i Frankfurt nad Odrą

Punkt 9: Wieża Schinkla

N52 38.693 E014 21.630

Karl Friedrich Schinkel (ur. 1781 w Neuruppin, zm. 1841 w Berlinie) już za życia należał do najbardziej znanych i wpływowych osobistości swoich czasów. Był architektem, mistrzem budowlanym, projektantem ogrodów i nie tylko. Żył mniej więcej w tych samych